

UNESCO Magyar Nemzeti Bizottság Szellemi Kulturális Örökség Szakbizottsága
Emlékeztető

Elnök	dr. Csonka Takács Eszter , igazgató, Szabadtéri Néprajzi Múzeum, Szellemi Kulturális Örökség Igazgatóság
Jelen voltak	<p>dr. Soós Gábor, főtitkár, UNESCO Magyar Nemzeti Bizottság</p> <p>dr. Kemecsi Lajos, Néprajzi Múzeum</p> <p>dr. Felföldi László, Európai Folklor Központért Egyesület</p> <p>Perényi Petra, Magyar Rektori Konferencia</p> <p>Schmidt András, Agrár Minisztérium</p> <p>dr. Fórika László, Alapvető Jogok Biztosának Hivatala</p> <p>Gönczi Tibor Kálmán, Magyar Turisztikai Ügynökség</p> <p>Katona Szabó Erzsébet, Magyar Művészeti Akadémia</p> <p>dr. Cseri Miklós, Szabadtéri Néprajzi Múzeum</p> <p>dr. Berecki Ibolya, Magyarországi Tájházak Szövetsége</p> <p>Héra Éva, Magyar Népművészeti Tanács</p> <p>Angyal László, Nemzeti Művelődési Intézet</p> <p>dr. Schmidtmayer Richárd, Magyar Vidéki Múzeumok Szövetsége</p> <p>dr. Angi János, Országgyűlés Kulturális Bizottsága</p> <p>dr. Balogh Balázs, Magyar Tudományos Akadémia</p> <p>dr. Jarjabka Ákos, Magyar Rektori Konferencia</p> <p>Tomán Erzsébet, Hagyományok Háza</p> <p>Szalay Olga, Magyar Tudományos Akadémia</p> <p>Tóth Ferenc, Belügyminisztérium</p> <p>Lonkai Gabriella, EMMI</p> <p>dr. Ragány Misa, EMMI</p> <p>Pál-Kovács Dóra, Szabadtéri Néprajzi Múzeum Szellemi Kulturális Örökség Igazgatóság</p> <p>Debródi Boglárka, Szabadtéri Néprajzi Múzeum Szellemi Kulturális Örökség Igazgatóság</p> <p>Arkhely Fruzsina, Szabadtéri Néprajzi Múzeum Szellemi Kulturális Örökség Igazgatóság</p>
Dátum és időpont	2018. augusztus 28. 10:00-12:30
Helyszín	Szabadtéri Néprajzi Múzeum, 2000 Szentendre, Sztaravodai út 75. Igazgatási épület, Konferencia terem

Az ülés napirendje:

1. Elnöki köszöntő
2. A megújult Szakbizottság feladatainak ismertetése, 2018-2019-es évek terveinek elfogadása
3. A Szakbizottság ügyrendjének elfogadása
4. Beszámoló az utolsó ülés óta történt szellemi kulturális örökséggel kapcsolatos eseményekről
5. A szellemi kulturális örökség nemzeti jegyzékére beérkezett jelölések ismertetése, megvitatása, döntési javaslattétel a jegyzékre való felvételükről:
 - i. Pünkösdi templomdíszítés Maglódon. Evangélikus tavaszköszöntő egyházi szokás
 - ii. Magyar vadászati hagyományok
 - iii. A szegedi papucs készítésének és viselésének élő hagyománya
 - iv. A lipicai lótényésztés Magyarországon
6. Döntési javaslat *A lipicai lótényésztés Magyarországon* multinacionális jelöléséről az Emberiség Szellemi Kulturális Örökség Reprezentatív Listájára
7. Egyebek

1. Elnöki köszöntő

Cseri Miklós a Szabadtéri Néprajzi Múzeum házigazdájaként köszöntötte az újjáalakult UNESCO Magyar Nemzeti Bizottság Szellemi Kulturális Örökség Szakbizottság (a továbbiakban Bizottság) résztvevőit. Örömet fejezi ki, hogy a szakbizottsági ülés a Szabadtéri Néprajzi Múzeumban kerül megrendezésére, ugyanis így a tagok bepillantást nyerhetnek a múzeum munkájába, és jobban megismerkedhetnek az intézménnyel.

Csonka-Takács Eszter köszöntötte a megújult szakbizottság tagjait, és megnyitotta az ülést.

A tagok szavazással elfogadták a napirendi pontokat, az elnök megállapította, hogy jelen van a szavazásra jogosultak több mint 50%-a.

Soós Gábor Réthelyi Miklós, az UMNB elnöke nevében szintén köszöntötte az újjáalakult Bizottság ülésén megjelenteket, és ismertette a Bizottság működésének jogi kereteit.

Csonka-Takács Eszter megkérte a Bizottság tagjait, hogy röviden mutakozzanak be egymásnak.

2. A megújult Szakbizottság feladatainak ismertetése, 2018-2019-es évek terveinek elfogadása

Csonka-Takács Eszter, a megújult szakbizottság tagjaival röviden ismertette a szellemi kulturális örökség megőrzéséről szóló UNESCO egyezményt, valamint az ezzel kapcsolatos magyarországi feladatok végrehajtását. Az új tagokra való tekintettel rövid tájékoztatást adott a szellemi kulturális örökség fogalmáról, a nemzeti jegyzék létrejöttéről, valamint a nemzeti jegyzékre kerülés mechanizmusáról.

Csonka-Takács Eszter összegezte a Bizottság feladatait, valamint a konkrét terveket:

Általános feladatok:

1. Évente esedékes bizottsági ülések megtartása
2. Új örökség-elemek felvétele a Szellemi Kulturális Örökség Nemzeti Jegyzékére
3. Javaslatétel az UNESCO listáira történő felterjesztésre
4. Szükség szerint jelentés készítése az egyezmény végrehajtásáról és az UNESCO listáin szereplő örökségek és programok státuszáról
5. Az új örökség-elemek és jó gyakorlatok ünnepélyes kihirdetése
6. A nemzeti nyilvántartáson szereplő elemek és megőrzési programok bemutatása
7. Szakmai fórumok szervezése
8. UNESCO érintett ülésein való részvétel

Konkrét tervek:

1. A szellemi kulturális örökség ismertségének növelése, kommunikációs kampány: magyar/angol nyelvű füzet, naptár, ismeretterjesztő szóróanyag, felterjesztési útmutató, új bannerosorozat, kiállítások, fórumok szervezése
2. Szellemi kulturális örökség filmsorozat készítése, fotós dokumentálás
3. UNESCO felterjesztések promótálása, előkészítése: Képfestés, Lipicai lótartás hagyománya, dudahagyomány

4. Közösségek támogatási rendszerének kidolgozása, működtetése (felterjesztési dokumentáció készítésének támogatása, nemzeti jegyzéken szereplő örökség-elemek megőrzésének támogatása)
5. Konferencia szervezése és tanulmánykötet kiadása
6. „Kontinenseken átívelő hidak az emberiség szellemi kulturális örökségének megőrzéséért” program megvalósítása: kapacitásépítő tréning afrikai szakértők, NGO-k számára, kiállítás, etióp gyűjtés digitalizálása, ünnepélyes átadása
7. Végrehajtási törvénytervezet előkészítése
8. UNESCO Kormányközi Bizottság 13. ülészakán a program bemutatása, kiállítás

Tájékoztatást adott a Bizottság tagjainak a Kulturális Örökség Napjairól, amelynek keretében ünnepélyesen hirdetik ki az új örökség-elemeket.

Ismertette, hogy a 2018-as Kormányközi Bizottsági ülésen vitatják meg a képfestés hagyományának multinacionális (Németország, Szlovákia, Csehország, Ausztria) felterjesztését az UNESCO Reprezentatív Listájára. Továbbá elmondta, hogy előkészületben van a Lipicai lótenyésztés multinacionális felterjesztése.

Csonka-Takács Eszter röviden bemutatta az afrikai kapacitásépítő programot, amelyben Magyarország egyrészt átadja az 1960-as években Martin György és Sárossy Bálint által készített etiópai gyűjtés teljes anyagát, valamint az afrikai néptánc és népzenei hagyományok megőrzéséhez nyújt segítséget a Táncházmódszer és a Kodály koncepció átadásával.

A Bizottság egyhangúan megszavazta a terveket.

3. A Szakbizottság ügyrendjének elfogadása

Az ügyrend rövid ismertetése után Schmidt András javaslata alapján az 5.3 és 5.5 pontjának összevonásával a Bizottság tagjai egyhangúlag elfogadták az ügyrendet.

4. Beszámoló az utolsó ülés óta történt szellemi kulturális örökséggel kapcsolatos eseményekről.

Csonka-Takács Eszter röviden összefoglalta az előző bizottsági ülés, 2017. augusztus 28-a óta eltelt időszak szellemi kulturális örökséggel kapcsolatos kiemelkedő eseményeit.

Az elnök említést tett a 2017-es Kulturális Örökség Napjai debreceni megnyitójáról, amelyen az egy évvel ezelőtt nemzeti jegyzékre felkerülő örökség elemek vehették át oklevelüket. (A nagyecsed-i magyar és cigány tánc-hagyományok, A hőveji csipkevarrás élő hagyománya, A cigány/roma szellemi kulturális örökség megőrzésének pedagógiai programja a Gandhi intézményi rendszerben – jó gyakorlat). A Kulturális Örökség Napjain Debrecenben mutatkozhattak a be a nemzeti jegyzéken szereplő közösségek.

2017. december 4-9 között az UNESCO Szellemi Kulturális Örökség Kormányközi Bizottságának ülését Jeju-szigetén, Dél-Koreában rendezték meg, ahol Magyarország, mint kormányközi bizottsági tag vett részt. A delegáció vezetője Soós Gábor volt. A tárgyalásokon sikeres, aktív munka folyt.

2018. május 20-21. megrendezésre került a Pünkösdi Örökség Ünnepe, amelyet a dudahagyomány lehetséges multinacionális felterjesztéséről szóló megbeszélés előzött meg a V4-es országok

képviselőivel.

A bizottság egyhangúlag elfogadta a beszámolót.

5. A szellemi kulturális örökség nemzeti jegyzékére beérkezett jelölések ismertetése, megvitatása, döntési javaslat tétel a jegyzékre való felvételükről

Pünkösdi templomdíszítés Maglódon. Evangélikus tavaszköszöntő egyházi szokás

Arkhely Fruzsina, a Szellemi Kulturális Örökség Igazgatóságának munkatársa ismertette a jelölésről készült összefoglalót, a kritériumoknak való megfelelést és a szakértők véleményeit.

Csonka-Takács Eszter bemutatta a felterjesztés előzményeit, miszerint a nemzeti jegyzéken már szerepel ugyanez a tavaszköszöntő egyházi szokás, hiszen 2011-ben a *Pünkösdi templomdíszítés Mendén – tavaszköszöntő egyházi szokás* címen már felterjesztették. Hozzátette, annak ellenére, hogy létrejöhett volna egy közös felterjesztés vagy csatlakozás a jegyzéken szereplő örökségelemhez, fontos volt, hogy önálló örökségelemként szerepeljenek a jegyzéken és megfogalmazhassák egy közösségként saját identitásuk elemét.

Felföldi László és Kemecsi Lajos kiemelték, hogy szakmailag megfelelőnek találják a felterjesztést, amely mögött néprajzi kutatások és alapos kidolgozottság állnak. Fontos a folyamatosság hangsúlyozása.

Soós Gábor reflektált a módszertani döntésre, amely az „iker” elemekre vonatkozik. Az egyik lehetőség a közös felterjesztés írása, a jegyzéken már szereplő kiegészítése. Ez a települések fokozottabb együttműködésének irányába menne. Mi végül egy más irányt választottunk. Az a kérdés, hogy mi a célunk a jegyzékek készítésével. A cél a szellemi kulturális örökség megőrzése, a jegyzék egy eszköz, hogy a közösségi gyakorlat megerősödjön. Ha elismerést adunk egy elemnek, akkor tudatosul a közösségben, hogy az fontos. Maglód esetében is fontos, hogy az önálló felterjesztés végig vigye a tudatos önreflexiót a közösséget, és ezáltal is megerősödjön a megőrzés szándéka. Minden új közösség, ha van hasonló elem is már a listán, készítse el a saját felterjesztését, hogy végig mehessen ezen az önreflexió folyamatán.

Bereczki Ibolya egyetértett Soós Gáborral, illetve kiemelte, hogy külön feldíszítik Mendén és Maglódon is saját templomaikat, tehát a szokást nem befolyásolja a felterjesztés.

Lonkai Gabriella kifejezte örömét a fiatal generáció megőrzésbe való bevonása és lehetőségei kapcsán, valamint a vallási gyakorlat megőrzése miatt.

Balogh Balázs érdeklődött, hogy a Bizottság összekapcsolhatja-e az ugyanolyan, de külön felterjesztett elemeket, illetve létrehozhatók-e kategóriák, amely alá besorolhatók azonos elemek.

Csonka-Takács Eszter válaszából kiderült, hogy a jövőben még valószínűleg felmerülnek ilyen kérdések, azonban eddigi tapasztalatok alapján elmondható, hogy több közösség képes összefogni közös örökségét a felterjesztés érdekében. Sárköz népművészetét például öt település képviseli.

Csonka-Takács Eszter szavazásra tette fel a kérdést az elem nemzeti jegyzékre vételét illetően. A Bizottság egyhangúlag javasolta az elem nemzeti jegyzékre való felvételét.

Magyar vadászati hagyományok

Arkhely Fruzsina, a Szellemi Kulturális Örökség Igazgatóságának munkatársa ismertette a jelölésről készült összefoglalót, a kritériumoknak való megfelelést és a szakértők véleményeit.

Katona Szabó Erzsébet kifogásolta a felterjesztést illusztráló képzőművészeti anyag kvalitását, amely számára elfogadhatatlannak bizonyult. Tomán Erzsébet kifejtette, hogy nem tartja megalapozottnak az örökségelem helyét a nemzeti jegyzéken. A következő okok miatt: a felterjesztés túl általános leírásokat tartalmaz és idealizált, romantikus képet ad a vadászati hagyományról. A vadászkutyák tenyésztése, nevelése például, vagy a vadászattal kapcsolatos képzőművészet is külön témává válhatna. Véleménye szerint nem koherens a „mindenkori elit vadászkultúrájának” felterjesztése, ráadásul tárgyi tévedések is szerepelnek benne. Elismerte, hogy a többi elemhez hasonlóan a vadászat is identitásképző, azonban feltette a kérdését, hogy miben mutatkozik meg a magyar jellege. Javaslatot tett a téma kidolgozására, további kutatások folytatására.

Felföldi László szintén hiányosnak találta a felterjesztést, ugyanis nincs jól összefoglalva maga a jelenség, a praxis.

Jarjabka Ákos hasonló véleményen volt, mint Felföldi László, ugyanakkor hozzátette, hogy amíg a maglódi templomdíszítés esetében hiányzott a kategória, a vadászat esetén egy egész kategória volna megfogalmazva.

Csonka-Takács Eszter kifejtette, hogy a vadászat valóban átfogó elem, ennek leírása határokat szab a felterjesztők számára. Az elem mögött jelen levő közösség azonban, nem kérdéses, mivel az UNESCO egyezmény nem határozza meg a közösség fogalmát (lokális, nemzeti). A vadászokat is lehetne kisebb közösségekre bontani de senki nem sajátítaná ki az egyébként egybefonódó hagyományokat.

Gönczi Tibor felhívta a figyelmet arra, hogy a vadászat a legvonzóbb turisztikai szempontból a felterjesztésre kerülő elemek közül. Ugyanakkor a felterjesztés képzőművészeti anyagát módosítani javasolja.

Cseri Miklós részben egyetértett az előtte szólókhhoz, mégis támogatta a vadászat felterjesztését. Egyrészt a vadászat kontinuuusan része a magyar kultúrának, illetve jelentős a turisztikai vonzata is. Másrészt 2021-ben hazánkban rendezik meg a Vadászati Világkiállítást, így nemzetközi visszhangja is lehet a felterjesztésnek. Ismertette a magyar cirkuszművészet felterjesztés (2016) pozitív hatásait, mint a téma módszeres kutatásának kezdetét és a ráirányuló nagyobb figyelmet, amely példaként szolgálhat a vadászat esetében is. Végül véleménye szerint a közösség által létrehozott és kiválasztott képzőművészeti illusztráció megítélése nem a Bizottság feladata.

Lonkai Gabriella egyetértett a felterjesztés hiányosságainak felvetésével, ugyanakkor kiemelte a vadászati hagyományok szélesebb körben való megismertetésének fontosságát és a Vadászati Világkiállítás kapcsán előtérbe helyeződő természetvédelem és fenntarthatóság témájának kiemelését.

Katona Szabó Erzsébet felajánlotta segítségét a felterjesztés képzőművészeti anyagának módosítása érdekében.

Csonka Takács Eszter elfogadta Katona Szabó Erzsébet felajánlását a felterjesztés képzőművészeti illusztrációjának kiegészítésével kapcsolatban. Egyúttal megjegyezte, hogy az összeválogatott művek képviselik a hagyomány társadalmi beágyazódottságát és a felterjesztés képei, hasonlóan a

szövegekhez illusztrálják a hagyomány működését. Hangsúlyozta, hogy a szövegek céljuk szerint nem tudományos munkák.

Bereczki Ibolya kifejtette, hogy a felterjesztés nem a vadászat képzőművészeti hagyományaira korlátozódik, illetve a kismemesi enteriőr szerves részét képezik a vadászathoz kapcsolódó motívumok, tárgyak, amelyek sok esetben szintén nem kvalitások munkákat jelentettek de az adott családban, társadalmi közegben kiemelt jelentőséggel bírtak.

Balogh Balázs szerint a vadászat, hasonlóan a solymászatához megállja a helyét a nemzeti jegyzéken, értelmetlen volna további kategóriákra bontani.

Tomán Erzsébet javasolta a felterjesztés szövegének átírását, a vadász identitás középpontba állításával, ugyanis a jelenlegi szövegből ez nem derül ki számára.

Felföldi László megerősítette azt, hogy „méltó módon” volna jó felterjeszteni a vadászati hagyományokat.

Fórika László összefoglalta a benne felmerülő kérdéseket, miszerint ha a Bizottság a felterjesztés minősége alapján dönt, akkor véleménye szerint egy nagyon komoly vitában vesz részt. Amennyiben a Bizottság a felterjesztés által képviselt témáról tanácskozik, akkor a vadászati hagyományok felterjesztése megkérdőjelezhető.

Csonka-Takács Eszter reagált az előtte elhangzottakra, mindkettő nagyon fontos. A felterjesztés elkészítését kutatások is kísérik. A lényeg azonban, hogy a felterjesztés szövege tükrözze a közösség szándékát, illetve jó alapja lehet további kutatásoknak.

Cseri Miklós kifejtette, hogy a szellemi örökség esetén nagyon könnyen abba a hibába lehet esni, hogy a néprajz módszertana által értelmezhető elemek vannak elismerve. Ezért kedvező, ha tudományos megalapozottság nélküli elemek szintén részét képezik a jegyzéknek, hiszen a szakértők és a Bizottság feladata a módszertan nélküli elemek kutatásának segítése.

Schmidt András támogatta a felterjesztést, ugyanis széles köröket érint a téma, ráadásul a Vadászati Kiállítás nagy nemzetközi figyelmet irányít majd a magyar vadászati hagyományokra.

Csonka-Takács Eszter szavazásra tette fel a kérdést, az elem nemzeti jegyzékre vételét illetően.

A Bizottság a felterjesztés illusztrációinak kiegészítésével egy tartózkodással, egy nemmel és tizenhét igen szavazattal javasolta az elem nemzeti jegyzékre történő felvételét.

A szegedi papucs készítésének és viselésének élő hagyománya

Arkhely Fruzsina, a Szellemi Kulturális Örökség Igazgatóságának munkatársa ismertette a jelölésről készült összefoglalót, a kritériumoknak való megfelelését és a szakértők véleményeit.

Az elnök, Csonka-Takács Eszter szavazásra tette fel a kérdést, az elem nemzeti jegyzékre vételét illetően. A Bizottság egyhangúlag javasolta az elem nemzeti jegyzékre való felvételét. Tomán Erzsébet részt vett a felterjesztés előkészületeiben, így összeférhetetlenség miatt nem szavazott.

A lipicai lótenyésztés Magyarországon

Arkhely Fruzsina, a Szellemi Kulturális Örökség Igazgatóságának munkatársa ismertette a jelölésről készült összefoglalót, a kritériumoknak való megfelelését és a szakértők véleményét.

Schmidt András támogatja a felterjesztést. Kiemelte a lófajtának a jelentőségét természetvédelmi és állattartási szempontból.

Az elnök, Csonka-Takács Eszter szavazásra tette fel a kérdést, az elem nemzeti jegyzékre vételét illetően. A Bizottság egyhangúlag javasolta az elem nemzeti jegyzékre való felvételét.

6. Döntési javaslat *A lipicai lótenyésztés Magyarországon multinacionális jelölésről az Emberiség Szellemi Kulturális Örökség Reprezentatív Listájára.*

Csonka-Takács Eszter ismertette a felterjesztés előzményeit. Szlovénia megkereste a volt Osztrák-Magyar Monarchia államait egy közös felterjesztés gondolatával. Magyarország kifejezte csatlakozási szándékát, amelyet Hoppál Péter kultúráért felelős államtitkár írásban is deklarált. Az elnök most a Bizottság jóváhagyását kéri az ismertetett ügyben.

A Bizottság tagjai egyhangúlag támogatták a multinacionális felterjesztést.

7. Egyebek

Soós Gábor tájékoztatta a Bizottságot, hogy a Hagyományok Háza főigazgatója levelet küldött Réthelyi Miklósnak, az UMNБ elnökének. A levél tartalma szerint Románia tervezi a nemzeti jegyzékére felvenni a *hagyományos erdélyi vonószekari felállást* mint román örökséget. A főigazgató úr kérvényezi, hogy Magyarország is minél előbb vegye fel a nemzeti jegyzékére a hagyományos magyar vonószekari felállást, amely felterjesztést a Hagyományok Háza készít elő, a Szellemi Kulturális Örökség Igazgatóság segíti a folyamatot.

Az UMNБ főtitkára tolmácsolja Réthelyi Miklós javaslatát, miszerint az anyag beérkezése után egy rendkívüli bizottsági ülésen tárgyalja meg a Bizottság a fent említett örökségelem felvételét.

Cseri Miklós egyetért Kelemen László levelével, támogatja a rendkívüli ülést.

Felföldi László támogatja, ugyanis megalapozottnak tekinti ennek az örökség elemnek a listán szereplését, de mindez ne valaki ellen jöjjön létre. Javasolja a román bizottsággal való kapcsolatfelvételt.

Csonka-Takács Eszter megjegyzi, hogy a bizottsági ülés megtartható még ebben az évben, ugyanis a Bizottságnak az új ügyszabályozás szerint egy éven belül kétszer kell összeülnie.

Cseri Miklós felveti, hogy kezdeményezhetnénk egy vegyes bizottsági ülést Romániával.

Soós Gábor támogatja Cseri Miklós ötletét. Főtitkárként felajánlja, hogy elkezdí az ülésnek az előkészítését.

Csonka-Takács Eszter megköszönte az aktív részvételt és a tanácsokat. Az ülést bezárja.

Készítette: Szellemi Kulturális Örökség Igazgatóság

Szentendre, 2018. augusztus 29.

Jóváhagyta: Csonka-Takács Eszter elnök